

מיומנו

של

טירון

הדברים המובאים להלן הם קטעים מיומנו של טירון. ניתן לעקוב בהם אחר הטירון בדרכו בבסיס הטירונים: הסקרנות שבתחילה, הכמיהה לטכס מרומם; הדרישה כי המדריך יהא מחונן בתכונות אמיתיות של מנהיג ושל מדריך; הציפיה למחמאה, והסלידה מפני גסות. התלכדות והתגבשות של חברה, והתקשחות והסתגלות של פרט. יש ענין במכתבו של אב המשולב בסוף היומן, אשר, אף שבנו בגר, הריהו מלווה אותו בתקוה ובעצה — מכתב מלא אמונה. היומן הומצא ע"י הטירון, ושבעות ספורים אחריו הזדרז הלה ושיגר מכתב: התחלף המדריך, הכל השתנה! ויש הרגשה לקורא שלא המדריך החדש הוא לבדו שגרם לשינוי. יש הרגשה שהטירון עצמו אף הוא השתנה: בגר, הפך לחייל.

המערכת בחרה קטעים מתוך היומן, אותם קטעים אשר ראתה בהם ענין לקורא; אולם, אותם הדברים שהובאו, כמעט ולא היתה בהם יד העורך. הכותרות — משל העורך הן.

כל העוסק בהדרכת טירונים ובאימונים — ואף כל מדריך בצבא — ניתני לו הזדמנות לעמוד על צרכיו ורצונותיו של חייל. לא כל הרצוי לטירון הוא הנדרש לצבא. אולם, מן הראוי שידעו המפקד והמדריך מה הם הלכי הרוח של אנשיהם ומה מעט, באופן יחסי, יש לזרוע כדי לקצור הרבה.

המערכת

ושבע. שתיכם, ארון עשרים ושמונה. שתיכם ארון עשרים ותשע. מה אתם צוחקים? לא אמרתי נכון?... אני לא יכול לבטות את זה..." זהו המפקד. ובכן, הוא חילק את הארונות, הקציב זמן לסידור, ואנו לא הספקנו. "לא הספקנו נו, והוא רוצה להרגיל אותנו לעשות זאת בזמן — אז שיתן לנו לעשות את זה עשר פעמים" — אומר חבר עליידי. "אבל מה פתאום לרוץ, ליפול, לקום, לרוץ?"

על טכסים ועל חולין...

היום קיבלנו את נשקנו האישי. נפגשנו לראשונה ו"התחתנו" עם אותו כלי, שאת מספרו נצטרך לשנן ולזכור כמו את שמנו, שאת משקלו נחוש יותר מכל משקל אחר בשעות הקשות ביותר של האימונים, בסידרה, במסע. הכלי בו, אולי, נגן ונלחם. ומי יודע אם לא לחיים ולמות. קיבלנו את הרובה.

באיזו גאווה מרוסנת, באיזו הכרת ערך הניכרת בהחזקת הכלי, בהליכה, צעד כל אחד מאתנו וחזר לשורה! קדושת הנשק, מורשת ימי ה"הגנה", עדיין טבועה בדמנו ובהורינו — ובאיזה חולין, שגרתיות, התנהלה חלוקת הנשק! הקראת שלוש הספרות האחרונות של המספר האישי; "כן המפקד!"; שורה אחת; עצלתיים; פטפוט חרישי; מסירת פרטים אישיים בשפה רפה, בדיקת הנשק בידי המדריך ו"קח!"

אינני יכול שלא להעיף מבט על החברה. לא, אין זה ההוי כפי שאנו רגילים בו. ישובים אנו כל אחד במרחק מיטה מהשני, על קרשים, ושורת המיטות ארוכה-ארוכה. יושבים אנו כשראשינו צונחים בין אגרופינו, כשמרפקינו שעונים על הברכיים. יש מי המכסה בכפותיו על עיניו, יש שראשו על הברכיים. עיניים עצומות, חלומות, אנשים לעצמם. מה טוב שישנם כאן גם רגעים כאלו, רגעים שיש בהם מטעם ה"ימים הטובים". ודוקא פה. מקום בו אין הפרט נחשב בהרבה, מקום בו הוא תלוי כל הזמן בחבריו, במחלקתו, מקום בו אין הוא נבדל לא בלבוש, לא במעשה; מה טוב שיש גם קצת אפשרות להתבדל, כל אחד לעצמו, עם עצמו, מחשבותיו והרהוריו.

מענין. דוקא על ההוי שלנו, הנתון במסגרות כל כך אפורות, כל כך ספרטניות, אפשר כל כך הרבה לכתוב. לכתוב על רגעים, לכתוב על אנשים. כי כאן — בשעות הקושי, כשאנו כה מגולים אחד לשני, כה קובעים אחד במעשי השני, בחיגשתו — כאן מתגלים אנשים אחרת — באור חדש, אם בהיר ואם מצומצם ואם מכאיב את העיניים.

אימון או עונש?

הלילה היה לנו ה"רונדל" הראשון. המפקד חילק את הארונות לסידור, הבגדים: אתה ואתה, ארון עשרים

טכסים רבים בצבא. כניסת המפקד לצריף הריחי טכס שלם: „להסתדר בשתי שורות כל אחד ליד מטחו! לא לזוע! מבט לחזית! קו אחד!“ אולם עד כמה זול היה טכס השבעתנו בבסיס האימונים! כיצד אורגן על-רגל-אחת, ללא יופי וללא הדר, בחפזן של סרט-נע. ועל כן נעדר חשיבות, ונשכח מן הזכרון! והלוא זוהי שבועת המוכן להקריב את חייו למען המדינה, שבועת התורם את כל שנות בחרותו למען בטחון הארץ!

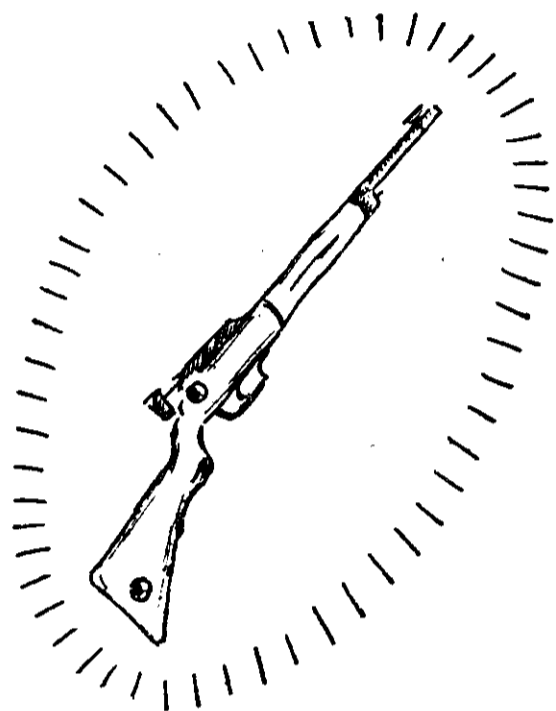
שנצטיין בעבודה, ולא נבייש את הפלוגה המקבלת תמיד מכתבי הוקרה מחדר-אוכל זה על העבודה הטובה. היתה זו פנייה לכבוד שמנו, למרץ שלנו — פנייה שנשאה פרי, ניקינו את השולחנות, שטפנו את הרצפה וסידרנו את האולם מחדש במהירות ובצורה נאה כזאת, שממש הקפיצה מחדוה את העובדים הקבועים. ואנו יודעים לעבוד כשאך יודעים כיצד לפנות אלינו.

„הדוגמה האישית“

באנו למטבח הטירונים ב־5.30 בבוקר, ואת פנינו הקביל טוראי חייכני אחד שהסביר לנו מה נדרש מאתנו כאן. החלטנו החלטה נחושה „להיות בסדר“ ולהצטיין גם כאן כמו במטבח הקצינים. והנה הופיע איזה ג'ינג'י צעיר, בעל סרט אחד, מקומט ומלוכלך, על השרוול, צעק שתי צעקות, והחל קורא את שלוש הספרות האחרונות של כל אחד מאתנו. מסתבר שאותו יצור מוזנח, הוא לגבינו „המפקד“. גם לפקודתו אנו חייבים ב„כן המפקד“. נו, נקל לתאר איזו השקפה היתה לנו עכשיו על העבודה.

„הופיע איזה ג'ינג'י צעיר“

וכן חלוקת הנשק, מפקד החלפת הרמטכ"ל, חג החנוכה. אף נר לא הודלק בצריף הטירונים, אף מילה לא נאמרה בענין חג זה, חג נצחוננו הצבאי על אותו כובש ינני. על צד זה של נטיעת מחשבה בלב הטירונים, של יציקת תוכן אמיתי בחיי הצבא, תוכן לאומי, חינוך להערכת התפקיד — על צד זה אין יודעים כאן ולא כלום.

✱

היום הכרנו את מגרש המשחקים של המחנה. קיוונו שלפחות כאן תהיה אוריה ספורטיבית — אוריה קצת יותר אנושית, שתיתן לנו את החשק לעשות משהו. אך שוב אותן הצעקות והנזיפות הסוחטות כל רצון להניד אבר. היו חברה שרצו כך, שאם בסוף הקורס ירוצו במהיר רות בינונית, יהיה ברור ומחזור שהם התקדמו במידה רבה ביותר... אך הרוב לקחו את הדבר ביתר רצינות, והשתדלו בכל זאת להשיג הישג.

לא כל יום מתאמנים כאן. ישנן שעות חופשיות, השבתות הן חופשיות, וישנם גם ימים חופשיים — ימי העבודה. ואין זה חלילה באשמתנו.

יש שכר לעידוד

ערב אחד שלח המ"מ שלנו כמה חברים לעבודה בחדר-האוכל של הקצינים. לפני שהלכנו אמר לנו, כי הוא מקוה

הסדר בשעת חלוקת האוכל בארוחת-הבוקר הוא כזה: אנו מסתדרים כל אחד ליד סיר, ואיש איש נותן לעוברים על פניו את המנה מהסיר שלו לתוך ה„מס־טיק“. באותה ארוחת-בוקר חילקנו בין השאר גם ביצים. הזהירו אותנו שנדייק בחלוקת כל מנה ומנה, ובעיקר — רק ביצה אחת לאיש. אבל לפני שאנו מתחילים במלאכה אומר לנו המ"מ שלנו: „אם אתם לא מרביצים כל אחד עשר ביצים, אז אתם לא חיילים“. ומדיבור למעשה: הוא עצמו, הדוגמה האישית, המחנכת שלנו, מסתובב לו בין מחלקי הביצים ובזכות דרגתו הרמה (רב-טוראי) לוקח מסיר זה שלוש ביצים, מסיר זה שלוש ביצים... לוקח וטורף...

✱

אם דודיק קורא לאחד מהחברה „— — —“, מיד נעשה

לצודדים במשך התרגילים, והידים החלו כואבות מאוד. אמר לנו ח. : „אין דבר בחורים, אני עושה זאת אתכם.“ מתחנו כל שריר, אבל את הידים לא הורדנו. כולנו ביצענו אותם סיבובי ידים בקונוסים הולכים וקטנים עד הסיבוב האחרון. זה כוחה של הדוגמה האישית!

✱

יום ששי מוקדש תמיד לניקוי יסודי של הצריף הארוך ולסידורים מיוחדים.

אפשר לספר על יום זה, כמו על כל יום אחר, וכמו על כל יגע אחר, שני סיפורים שונים — עצם המעשה, מבחינת מה שנדרש מאתנו, ואז הסיפור הוא על פי רוב בקורתי ושלילי, ואפשר לספר כיצד הננו עומדים בדרישות, מהי תגובתנו, ואז יהיה הסיפור חיובי על פי רוב.

המצטיין מצפה למחמאה

ביום ו' סידרנו את הצריף יפה מאוד, בעיקר תודות לתורנים, הממלאים בלא יוצא מהכלל את תפקידם באמונה. ביום רביעי ביקרה בצריף קבוצה של קצינים עם רס"ר הפלוגה שלנו. הם התפעלו מהסדר, וביום ו', בבקורת המפקד, צויין צריפנו כמצטיין בסדרו ובנקיונו. כשנודע לנו הדבר מתוך השמועה, ציפינו לשמוע איזו מילה טובה מפי המ"כ שלנו בשעת מסדר כיבוי האורות; אולם לא דובים ולא יער: תחת זאת זכינו ממנו שוב לאותן נזיפות החוזרות ונשנות.

אילו הוקדשה דאגה רבה יותר לאימונים גופם, להרגשת הטירוק, לחינוכו, אילו הקפידו יותר בבחירת המדריכים ובקיום אוירה בריאה יותר, כי אז היתה הרגשתנו שונה מן הקצה אל הקצה, וגם התוצאות היו שונות: היינו עובדים ברצון, היינו מתאמנים ברצון, אפילו ת"ס היינו לומדים מתוך הבנה, אילו...

יחס אנושי

החברה שמחים לחילוף עצמות, למאמץ הגופני. מוזר? אך בודאי גם מובן, לאלו היודעים אותנו כמות שהננו. היום היה לנו שיעור מסודר באימון הגופני. המד"ס התחיל אתנו כ"מפקד", אך עד מהרה עבר לפסים יותר נוחים. מיד עלה המתח, גבר הרצון. למדנו מעבר מכשולים שונים, בקפיצה, בהליכה, בשיווי משקל על קורות, ועוד. לסיכום השיעור נתן המד"ס לכל המחלקה לעבור את כל שלבי המכשולים — החל ממעבר על קורה, אל שיווי המשקל הגבוה, הקפיצה, מעבר התיל ושיווי המשקל הנמוך, והקציב לזאת זמן של 3 דקות. מיד החלה טיסה, כשאחד מזרז את השני, וכהרף עין עברה כל המחלקה את כל המכשולים המסובכים ושוב הסתדרה בשלשות. „לפי שעוני — שלוש דקות“ אמר המד"ס. „בשביל

„ביצה אחת לאיש...“

המדריך שלנו למגן המוסר והיחסים החברתיים, והוא נותן לו להעתיק 300 פעם את המשפט: „אין לגדף חבר בשעת השיעור“. אבל אם המדריך עצמו מצוה עלינו להרים את הרגלים „עד ה— — —“ או משמיע דברים אחרים שבאמת בושה להעלותם על הנייר — הרי זה בסדר גמור.

✱

אין צורך לספר עד כמה שמחנו לקראת המסע, לקראת היציאה, ולוא לשעתיים בלבד, מתחומי הבסיס; אל השדות, אל הנוף, אל אוירה אחרת, וזאת למרות שהבטיחו לנו „שפשוף“ הגון במסע זה, הנערך בחגור מלא, כובע פלדה ורובה. יצאנו ב־7.30 בגשם קל, ומיד התחלנו בצעידה מזורזת ובשירה. המדריכים לבשו „צעצועים“ על הגב — חגור קרב (תרמיל צד, המורכב על הגב כתרמיל גב) שודאי היו בו רק צרכי עזרה ראשונה. הרב־טוראי שלנו לא התבייש ופשוט בא בלי כלום. הוא הלך בצעדי ענק לפני השלשה הראשונה כדי להריץ אותנו, והשתדל כל הזמן להגדיל את המרחק בינינו לבינו, דבר שנכשל בו לחלוטין. כדי ל„שפשוף“ הובילו אותנו בתוך שדה חרוש (כל אותו זמן טפטף גשם, וצעדנו בבוץ דביק). מכיון ש„לא הלך להם“ התחילו, משהגענו לכביש, להריץ אותנו. אולם כדי שלא לעייף את עצמם הריצו אותנו במעגלים סביב עצמם, והם לא זזו אותו זמן ממקומם. אלא שחייכם, אין לנו כל טענות נגד התרגול הזה.

חזרנו לבסיס, ושוב זכינו לשבח מפי המ"מ: „ההליכה והשירה היו טובים מאוד. זה יפה שאף אחד במחלקה לא נכשל“.

ירדנו לשיעור באימון גופני. כאן נפגשנו עם מפקד שהתייחס אלינו ביחס אנושי, וכבש מיד את לבנו. היה זה ח. מטובי שחקני כדור־הסל בארץ, מ„הפועל“ חולון. בפעם הראשונה שמענו על „עבודה משותפת“, שמענו „פנייה“ תחת „פקודה“. כשעמדנו זמן רב עם ידים פשוטות

מיטה של יום ששי, מורידים את המדים סוג א'... ההצגה נסתיימה. ותחת אותה הרגשת החג שאחזה בנו, שבה במהירות הרגשת החולק ושוב אנו בתוך מציאותנו האפורה, נזכרים במצבנו המגוחך: — על צחצוח הנעלים, האבזמים, הצריף, על סידור המיטות והחגור הוצאנו יום וחצי — ואילו אנו עצמנו, גופנו ולבנינו מלוכלכים בצורה שקשה לסבלה... ככה זה. בימי גשמים אלו, כשאין אפשרות לעשות מקלחת קרה, מבטיחים לנו שכל 12 יום תהיה מקלחת חמה.

הפרי מבשיל — הקליפה מתקשה

השבת היתה גשומה וקרה. נאלצנו להתכנס ולשהות כל היום בתוך החדר שהיה מלא כבסים לחים, התלוים מקיר אל קיר.

בשיחה על פרטים קטנים וחשובים הלף הערב, וראה זה פלא — אף אחד לא קם ללכת לקולנוע, לשק"ם או לאולם הקריאה! המשכנו לשבת יחדיו, שרנו ושיחקנו, והיה נחמד מאוד למרות שלא היתה כל תכנית משעשעת. פחות מדי, אם כן, בטחנו בחברה. נוכחנו שגם בלא תכנית מוכנה מראש יש ענין והנאה בישיבה בצותא.

לסיכום השבוע אפשר להגיד כי הרגשתנו נשתפרה מאוד. התבססנו והתרגלנו. להרגל יש כוח כזה, שמשאתה מתרגל ל"בלגן" שבכאן, שוב אינך נוח להתפעל ממנו בקלות. אתה מתחסן, לומד להתגבר על דברים, ואף למצוא פה ושם נקודות אור. התחלנו להקל ראש בכמה קטנות, יצפצף על הרבה "שטנים" אשר קודם נראו לנו נוראים יותר ממה שהם באמת. סיגלנו לעצמנו את אותו שריון המחסן בפני כל פגיעה.

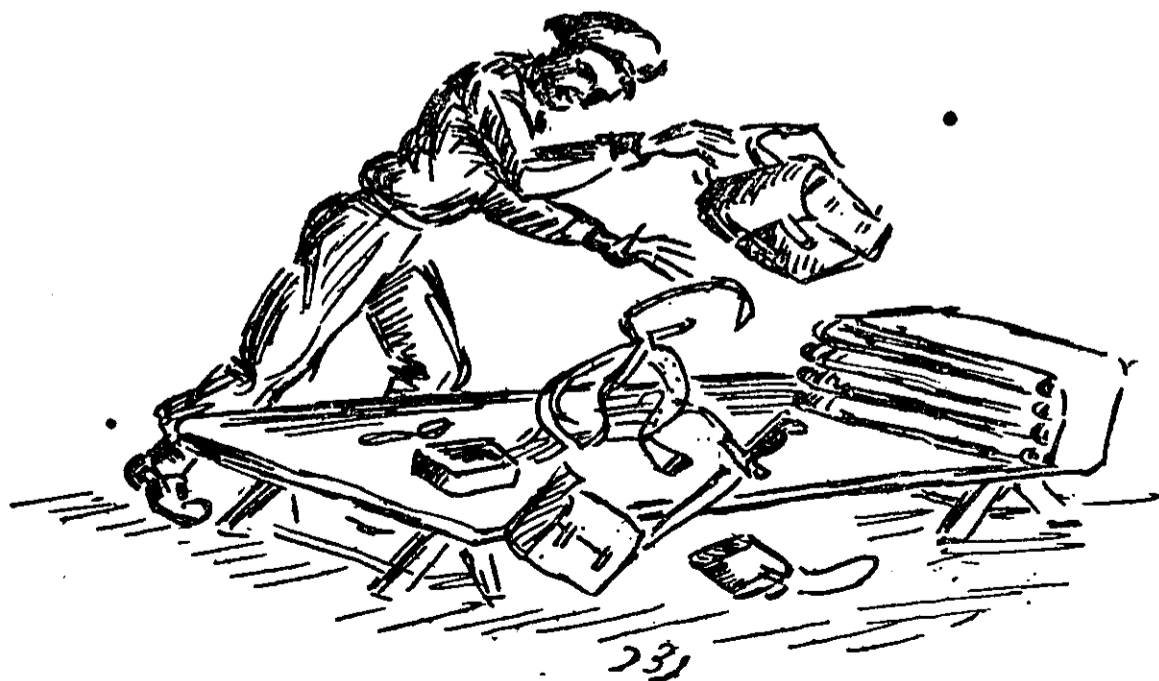
ההתחלה זה טוב מאוד... מי אמר שאיננו יודעים לבצע דברים בזמן? שאנו זקוקים ל"תרגול נוסף"? — האם לעונש ולשוט אנו צריכים, או לפנייה אנושית, למילה טובה? תבואנה העובדות ותוכחנה.

שתיים-שלוש השעות של האימון הגופני היו לנו שעות של "מתיחת שרירים" רצינית, של מאמץ, קפיצות, נפילות וחילות; ומה היתה תגובתנו? חזרנו ממנו מלאי סיפוק, מלאי צחוק וחיוכים.

הנצחון ו...המקלחת

אני כותב מילים אלו ברגעים של רגשת נפש גדולה, המטלטלת את לב כולנו, ומנערת מפינו שירי שירים, צחוק, קריאות הידד, שמחה — התפרקות לאחר ביקור מפקד הבסיס בצריפנו, ולאחר נצחוננו הגדול: הצריף, סידור המיטות, סידור החגור, נקיון הנשק, הופעת החברים, תרגול הסדר שלהם — הכל היה 100%!!! כל פמלית המבקרים, החל באלוף-משנה וכלה ברביסמל הפלוגה, אך דברי טוב השמיעונו: "מה שמך?" — "עודד, המפקד!" — "יפה!" — "מה יש לך ביד?" — "פצע." — "כואב לך?" — "לא, רק עכשיו נחתכתי ועדיין לא הספיק להכאיב." — "תשים קרטון בכובע." — "כן, המפקד!" אף לא הערה אחת על משהו שלא כתיקונו. אתם תופסים מה זה לעבור את בקורת המפקד כשהכל בסדר גמור??? אפילו המ"מ שלנו, אשר כה קימץ בשב"חיים עד כה, הודה עם צאת הבקורת: "ובכן בחורים, הכל היה טוב מאוד, גם הסידור וגם ההופעה... אם תמשיכו ככה..."

חצי שעה אחר-כך, מתחילים לפרק את "סידור

"חצי שעה לאחר, סידור מיטות של יום ששי"

"לטעת בטחון ועוז — ולהתחבב"

קטע ממכתב שקיבלתי מאבי באמצע השבוע. קיבלתי דקא באחת השעות הקשות שלנו, והיה לי לעידוד, למקור אמונה בצדקת הדרך. וכה כתב:

בני היקר,

מאוד מהרהר אני כיצד אתה עומד בתקופת השינויים. — — — מקוה אני שצבאנו למד להקיא מדריכים בלתי מוסריים והריהו מחדיר מדריכים שידעו לאמן ולחנך מגיני מולדת בכל מאודם, כמוכם, המשלבים מגל וחרב. ישכילו הם לטעת בלבכם בטחון ועוז ולהתחבב עליכם.

בזאת ייבחנו. אני מקוה שבכוח חברתכם המלוד כדת תקלו על עצמכם תקופת טירונות זו, ותנתר לכם תקופת השירות; הן כל היותכם היא השירות; הן בדמכם היא, הן זו היא הנאתכם. עד כה שירתם את העם, החברה, הבית. וכי מה עשיתם להנאתכם הפרטית? אך זהו סוד הכוח — זה הפך להנאתכם הפרטית.

הבוקר האזנתי ברדיו להמנון הנח"ל. איזה שיר! מי יתן ובתקופת שירותכם יוקל לישראל, ועובד אדמתו יוכל לזרוע ולקצור ברינה ואין מחריד. עליכם להיות חסונים ורעננים ועוד תזכו לכך. זו היא לא רק ברכת אב, זהו בטחון בנצחון הצדק ובגרעין שנטמן כי ינבוט ויניב פריו. לבשו עוז וחדות חיים!

בתמימות כזאת, באמונה כה רבה, מתאר לעצמו האזרח מן השורה את הצבא בכלל, ואת הפרוודור לטרקלין בפרט: "...לטעת בלבכם בטחון ועוז ולהתחבב עליכם..."

לאחר זמן...

אתמול, כשעובנו ש. היה קצת מורא בלב, כי ידענו שהדבר מחייב אותנו; שכן עם הסתלקותו של ש. הסתלק גם אותו דבר אשר "החזיק אותנו בידיים". הבוקר נוכחנו, כי יש שילומים ויש יחס טוב לפנייה אל ההבנה, אולי שילר מים גדולים יותר משיש להטלת המרות והמורא. הנה ש. לא פעם, כשלא הצלחנו בתס"ח, הריץ אותנו למכשולים ול"קום פול" — "כדי לעורר אותנו", לדבריו. נכון שאחרי זה היינו מקבלים מצבררוח מרומם יותר ומבצעים את ההמך שך באופן גאה יותר. ואילו ז. הוציא אותנו הבוקר לריצת בוקר, ואמר מיד, בפשטות, לראשונים: "רוצו לעבר בסיס האימונים של הבנות". הגענו לשם מלאי עליונות ובאנו ב"קשר שירה" עם הבנות, שהסתדרו אותו זמן בפנים.

השילומים: (1) תוך שתי שניות חזרו ה"שלוש" שהתפרדו לסדר התקין (תמיד קורה במקרה כזה "בלגן" עצום). (2) ריצה מהירה ומלאה מרץ בחזרה לבסיס שלנו. (3) תס"ח על מגרש המסדרים בביצוע מצוין באופן בולט במיוחד: סגן המ"פ החדש, שעבר במקרה ע"י המגרש, נעצר להתבונן, ואח"כ חזר ואתו הרס"פ. שניהם הסתכלו בעבודתנו שעה ארוכה, ולבסוף שיבחנו מאוד באזני המ"מ. (4) מצבררוח מרומם כל היום. (5) הריצה היוצאת מהכלל עד למושבה. (6) הרגשה נפלאה של החברה. וראה זה פלא: ההשתדלות להיות בסדר היא רבה, והחברה מקפידים עתה דוקא על נקודות שעלולות להיות לתורפה: סידור הצריף, דיוק למסדרים וכדומה — דברים אשר ש. השיגם רק מתוך פפיה.

לבי.ע. שלום רב!

זהו מכתב חיילי בהחלט: נכתב בחדר-המשמר על קת הרובה. זמן רב מזה לא היה לי כל השבוע, ועל כן נתאחר מכתבי, למרות שמאוד רציתי לכתוב לך.

בינתיים, משבוע לשבוע, נשתנו פני הדברים עד לבלי הפר: ש. הסתלק בעקבות גפ. וגו. ואילו ז. נתמנה מ"מ. בשבילנו זהו שינוי של 180°, כי ש. וז. הם דבר והיפוכו. ז. הוא בחור פשוט, לך, אחד מהחברה, אוהב את התס"ח ואת כל אירית מגרשה המסדרים השולטת בין שכמונו. הוא הכניס לנו למסורת "רונדל" של 1400 מטר עד 4 ק"מ מחוץ לתכנית, ועשה את מגרשה מכשולים למקום "תפילת המנחה" שלנו. מענין שהוא הכניס בכולנו אהבה ל"עסק", וכיון שמלבד זה הוא בסדר גמור — הרינו מרגישים כאן ממש נפלא. כן, כן, זו עטי הכותבת זאת... ואין אני היחיד החושב כך, כי מילים אלו שמענו היום מפי רבים מהחברה. במקרה צריך הייתי להיות היום באפסנאות, להח" לף ציוד מקולקל, במקום להיות באימון גופני. תאר לך כי ג. אשר בזמן הראשון היינו צריכים ממש לדרבן אותו בריצה, היה זה שסיפר לי שהחברה רצו היום עד למושבה הסמוכה ובחזרה — ושרו כל הדרך בלי הפסק, ובגאווה שאל אותי מדוע לא רצתי אני.

למעשה צריכות עכשיו להעלם מרבית טענותינו, כיון שהיחס אלינו הוא מצוין, ואילו ה"שפשוף" בריא, כאשר נאהב. ואכן, עכשיו הזמן לחתור לשיאים יותר גדולים, אם כי דבר זה מחייב אותנו להרבה.